

How to act?

- Communicate always directly with the person
- Unsure how to behave? Ask
- Made a mistake? Apologize, learn and act differently
- Treat an adult as an adult
- Relax

What is disability?

- A condition which may restrict a person's means to undertake or perform a task in the same way as a person who does not have a disability.
- Disability is also due to inaccessible environments and discriminatory attitudes by individuals and society

HandiKOS
Dardania 4/7 lam.D-2, Prishtinë

Tel: +38 (0) 38 548 327
Web: www.handi-kos.org

E-mail:adress:
handikos@handi-kos.org

SHOQATA E PARAPLEGJIKËVE DHE E PARALIZËS SË FËMIJËVE TË KOSOVËS
ASSOCIATION OF PARAPLEGICS AND PARALYSED CHILDREN OF KOSOVA
UDRUZENJE PARAPLEGIČARA I DEČJE PARALIZE KOSOVA

**People with disabilities together
for a better life**

An EU-funded project managed
by the EU Office in Kosovo

Basic Rights

- The right to free access
- The right to health services
- The right to social welfare
- The right to education
- The right to employment

Types of disability

- Physical
- Sensory
- Intellectual

Disability comes from:

- Birth
- Accident
- Diseases

If you are not sure about how to approach a person with disabilities...

Communicate with the person as with other persons, but it is unacceptable to have prejudices

Myths versus facts

Myth: People using wheel chair are always sick people.

Fact: Some sick people in hospital are transported with a wheelchair but people using wheelchairs can need it for reasons of reduced mobility not necessarily because they are sick.

Myth: The lives of people with disabilities are completely different compared to other people

Fact: People with disabilities go to school, get married, create families, wash clothes, go shopping, laugh, cry, pay taxes, get angry, and have prejudices, vote, plan and dream as everyone else.

HandiKOS, association of paraplegics and children paralyses of Kosovo is a non-governmental organization established in 1983.

It represents and support people with disabilities lobbying and advocating and providing services through a network of offices all around Kosovo, toward achievement of equal rights, independent life and dignity for all.

Kako delovati?

- Uvek komunicirajte direktno sa osobom
- Niste sigurni kako da se ponašate? Pitajte
- Napravili ste grešku? Izvinite se, naučite iz toga i delujte
- Tretirajte odraslog kao odraslog
- Opustite se

Šta je ograničena sposobnost?

- Stanje koje može ograničiti osobu da preuzme ili izvrši zadatak na isti način kao i osoba koja nema ograničene sposobnosti.
- Ograničena sposobnost se takođe javlja usled nepristupačnog okruženja i diskriminatorskih stavova pojedinaca sposobnosti.

HandiKOS

Dardania 4/7 lam.D-2,Pristina

Tel. +38 (0) 38548327

Web: www.handi-kos.org

E-mail adresa:

handikos@handi-kos.org

SHOQATA E PARAPLEGJIKËVE DHE E PARALIZËS SË FËMIJËVE TË KOSOVËS
ASSOCIATION OF PARAPLEGICS AND PARALYSED CHILDREN OF KOSOVA
UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I DEČJE PARALIZE KOSOVA

**Ljudi sa ograničenim sposobnostima
zajedno za bolji život**

Projektom koji finansira EU rukovodi
Kancelarija Evropske unije na Kosovu

Osnovna prava

- Pravo na slobodno kretanje
- Pravo na zdravstvo
- Pravo na socijalnu zaštitu
- Pravo na obrazovanje
- Pravo na zapošljavanje

Mitovi protiv činjenica

Mit: Osobe koje koriste kolica su uvek bolesni ljudi.

Činjenica: Ponekad se bolesne osobe u bolnicama prevoze kolicima, ali osobama koje koriste kolica su ista potrebna zbog smanjene mobilnosti, ne i nužno zato što su bolesne.

Mit: Život osoba sa ograničenim sposobnostima je potpuno drugačiji od ostalih ljudi.

Činjenica: Osobe sa ograničenim sposobnostima idu u školu, venčavaju se, stvaraju porodice, peru veš, idu u kupovinu, smeju se, plaćaju porez, ljute se, imaju predrasude, glasaju, prave planove i sanjaju kao svi drugi.

HandiKOS, Udruženje paraplegičara i dečije paralize Kosova, je nevladina organizacija koja je osnovana 1983 godine. Organizacija predstavlja i podržava ljude sa ograničenim sposobnostima kroz lobiranje i zagovaranje kao i pružanjem usluga preko preže centara širom Kosova, sa ciljem da svi imaju jednaka prava, samostalan život i dostojanstvo.

Vrste ograničenih sposobnosti

- Fizička
- Čulna
- Intelektualna

Ograničena sposobnost može nastati:

- Rođenjem
- Usled nesreć
- Usled bolesti

Ako niste sigurni kako da pridete osobi sa ograničenim sposobnostima...

Komunicirajte sa njom kao sa bilo kojom drugom osobom – predrasude su neprihvatljive.

Si të veprosh?

- Komunikoj gjithmonë direkt me personin
- I pasigurt se si të veprosh? Pyete
- Bën gabim? Kerkoj falje, mëso dhe vepro
- Trajto të rriturin si të rritur
- Relaksohu

Çfarë është Aftësia e kufizuar?

- Një veprim të cilin personi nuk mund t'a kryej pa ndihmën e një personi tjetër ose një mjeti ndihmës.

HandiKOS
Dardania 4/7 lam.D-2, Prishtinë

Tel: +38 (0) 38 548 327
Web: www.handi-kos.org

E-mail:adress:
handikos@handi-kos.org

SHOQATA E PARAPLEGJIKËVE DHE E PARALIZËS SË FËMËJËVE TË KOSOVËS
ASSOCIATION OF PARAPLEGICS AND PARALYZED CHILDREN OF KOSOVA
UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I DEČJE PARALIZE KOSOVA

Personat me aftësi të kufizuar së bashku për një jetë më të mire

Projekt i financuar nga BE-ja
dhe i menaxhuar nga Zyra e BE-së në Kosovë

Të drejtat themelore

- E drejta për lëvizje të lirë
- E drejta për shëndetsi
- E drejta për mirëqenie sociale
- E drejta për edukim
- E drejta për punësim

HandiKOS, Shoqata e Paraplegjikëve dhe e paralizës së fëmijëve të Kosovës, është një organizatë joqeveritare e themeluar në vitin 1983.

Ajo përfaqëson dhe mbështet personat me aftësi të kufizuara duke lobuar dhe avokuar dhe ofruar shërbimeve përmes një rrjeti të qendrave të Kosovës drejt arritjes të drejtave të barabarta, jetesë të pavarur dhe dinjitet për të gjithë.

Llojet e aftësisë së kufizuar

- Fizike
- Shqisore
- Intelektuale

Aftësia e kufizuar vjen nga:

- Lindja
- Aksidentet
- Sëmundjet

Nese jeni të pasigurtë për qasjen që duhet të keni ndaj nje personi me aftësi të kufizuar...

Mund të komunikoni me personin, si me personat tjerë, por është e pa pranushme të supozoni/paragjykoni

Mitet dhe faktet

M: Personat që janë përdorues të karrocës janë të sëmurë.

F: Në spitale personat e sëmurë i bartin me karroca por një person, përdorues i karrocës mund të përdorë karrocë për arsye të ndryshme por jo pse është i sëmurë.

M: Jetët e personave me aftësi të kufizuar janë krejtësisht ndryshe nga jetët e personave pa aftësi të kufizuar

F: Personat me aftësi të kufizuar shkojnë në shkollë, martohen, punojnë, kanë familje, lajnë rrobat, shkojnë në dyqan, qeshin, qajnë, paguajnë taksat, zemërohen, kanë paragjykime, votojnë, planifikojnë dhe ëndërrojnë si çdokush tjetër.